

■ FÅ AV DEM. Handler kjønnsforskjellene i entreprenørskap virkelig om at kvinner er «for» likestilte? spør artikkelforfatteren. An Magritt Drøsdal (til høyre) og Hege Iversen startet private Prima Omsorg i 2006. Foto: Øyvind Elvsborg

med norske menn?

MENN PÅ TOPPEN. Andelen kvinner i toppposisjoner er lav sammenlignet med andre vestlige land, skriver Mari Teigen

det norske arbeidsmarkedet. Norge rager øverst i kvinners yrkesdeltagelse i OECD-området. Siden midten av 1980-tallet har kvinner vært i flertall i høyere utdanning, og de senere år også innenfor prestisjeutdannelse som jus og medisin. Det er omtrent like mange kvinner som menn innenfor økonomiutdanningsene, og kvinneandelen er økende på ingeniørutdanningsene.

Samtidig er det norske arbeidsmarkedet preget av vedvarende kjønnsforskjeller, som vi vanskelig kan kalle likestilling. Kjønnssegregeringen på det norske arbeidsmarkedet er skarp, både horisontalt og vertikalt. I offentlig sektor er det 70 prosent kvinner, i privat sektor er det 60 prosent menn. Kjønnssegregeringen er

koblet sammen med prosesser som skaper ulikhet i lønn, status og utviklingsmuligheter.

■ Diskriminering på grunn av graviditet og fødselspermisjon er stadig den vanligste klagesaken hos Likestillings- og diskrimineringsombudet.

■ Kvinner er konsentrert på lavere nivåer i norske arbeidsorganisasjoner

■ Andelen kvinner i toppposisjoner er lav sammenlignet med andre vestlige land.

■ Kjønnsforskjellene i lønn er større i høy- enn i lavutdanningsgrupper, altså får kvinner mindre igjen for sin investering i høyere utdanning i form av lønn og karriereutvikling enn det menn gjør.

Selv om det er en internasjonal tendens at færre kvinner enn menn er entreprenører, er spørsmålet om ikke «kvinneperspektivet» mister hovedpoenget av syne. Relativt sett er det ikke uvanlig få kvinnelige entreprenører i Norge, det er uvanlig mange mannlige entreprenører. Kan vi anvende likestillingsperspektivet til å forstå dette fenomenet?

Dersom diskriminering av kvinner i andre land kan

Skyver den norske tryggheten risikoorienterte menn over i å etablere egen virksomhet?

forklare et relativt høyere nivå av kvinnelig entreprenørskap, bør kanskje problematikken her snus på hodet til et spørsmål om hva det er med menn i Norge. Hvis man tar utgangspunkt i at menn er mer villige til å ta risiko enn kvinner, kan man spekulere i om det omfattende mannlige entreprenørskapet i Norge har å gjøre med de relativt ordnede arbeidsforholdene på arbeidsmarkedet.

Skyver den norske tryggheten risikoorienterte menn over i å etablere egen virksomhet?

Eller kan det være at høy sysselsetting blant kvinner og tryggheten fra velferdsstaten gjør det lettere for norske menn å ta risikoen ved å starte eget firma enn i andre land?

■ Mari Teigen, forskningsleder, Institutt for samfunnsforskning

■ ■ ■ Kvikksølv-ubåten ved Fedje bør forbli på havbunnen, tildekket. Også for gruveslam er sikreste løsning å la det ligge på fjordbunnen.

Sikrest på bunnen

TEKNOLOGI
KNUT BJØRLYKKE,
JØRGEN STENERSEN
OG PER AAGAARD

Vi opplever stadig folkeaksjoner mot forskjellige miljøtrusler, og det legges et stort press på politikere og myndighetene. I flere år har regjeringen ikke kunne bestemme seg om hva de skal gjøre med kvikksølvet i ubåten ved Fedje.

Flere faglige rapporter (blant annet fra Veritas) konkluderer med at man skal dekke til vraket, men dette har ikke forandret oppfatningen til miljøorganisasjonene (Bellona) og heller ikke folkeaksjoner på Fedje. Skal vraket heves slik aksjonistene krever, selv om alle faglige argumenter tilsier at man skal velge løsningen med tildekking av vraket?

Vraket ligger på cirka 150 meters dyp og er delvis tildekket av slam, noe som tyder på at det er liten fare for erosjon hvis det blir tildekket. Man har i dag meget god erfaring med tildekking av forurensete fjordsedimenter. Forskning og utredning har de siste årene dokumentert at dette er en god metode for å hindre opptak av organismer (biota) og utslipp til vannmassene over.

Det er ikke vanskelig å forstå at mange frykter kvikksølv, men det er ikke kvikksølv metall som er giftig. Det finnes mye kvikksølv i naturen, og i Almanden i Spania og i Slovenia ble det drevet gruve-drift på metallisk kvikksølv som fløt rundt i gruvene.

Det er metylkvikksølv og kvikksølv damp som er farlig, og forgiftningskatastrofene i Irak og Japan dreide seg om metylkvikksølv. Man bør derfor unngå forhold som kan metylere kvikksølv, noe som krever at metan er tilgjengelig. Metylkvikksølv kan tas opp av organismer og kan videre oppkonsentreres oppover i næringskjeden.

Ved tildekning av området med et nytt lag med slam, sand og stein vil kvikksølvet ikke kunne komme opp til den nye havbunnen. Kvikksølvet i og rundt ubåten vil da ikke

komme i kontakt med oksygen, slik at det kan bli oksidert.

Like under havbunnen vil sulfat fra sjøvannet bli redusert til hydrogensulfid (H₂S) av sulfatreduserende bakterier, og det vil binde kvikksølv og andre metaller som sulfid. Det kan derfor ikke transportere kvikksølv opp til havbunnen.

Tilgang på sulfat vil derfor hindre at det blir dannet metylkvikksølv og virke som en felle på løst kvikksølv. Hvis ubåten og lasten med kvikksølv skal heves, må området likevel tildekkes.

Dette blir en meget kostbar operasjon som ikke vil være uten risiko.

Det er nå strid om lagring av gruveavfall i norske fjorder. Det kommer krav om at avfallet skal lagres på land, fordi det rent intuitivt synes å være det beste.

Også når det gjelder gruveslam vil den beste løsningen være å la det ligge på havbunnen eller i fjorder og eventuelt dekke det til. Også her vil tungmetaller bindes som sulfid like under havbunnen, mens lagring på land vil kunne føre til store forurensninger over tid.

Vi kan her lære av tidligere feil. I 1992 tvang Bellona og Natur og Ungdom frem en beslutning om å lagre gruveavfall på land ved As Titania gruver istedenfor i sjødeponiet i Jøssingfjorden og Dyngadjuvet.

Konsekvensen av lagringen på land kan alle se i form av en cirka 90 meter høy demning med et deponi på cirka én kvadratkilometer og som vokser med én til to meter i året. Her blir blant annet tungmetaller lutet ut av regnvannet, og dette vil for all tid fremover være en alvorlig forurensningskilde som står som et monument over miljøtiltak som ble bestemt mot faglige råd.

Fornuftige tiltak mot miljøtrusler krever avansert kunnskap og hvordan naturen fungerer og om geologiske, kjemiske og biologiske prosesser. Å ha de riktige holdningene til natur og miljø er ikke nok.

■ Knut Bjørlykke, professor emeritus i geologi, Jørgen Stenersen, professor emeritus i toksikologi, og Per Aagaard, professor i Geologi, alle tre ved Universitetet i Oslo